

Izpētes vajadzības un prioritātes darba drošības un veselības aizsardzības jomā ES dalībvalstīs nākotnē

Eiropas pētījuma kopsavilkums

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra ir apkopojusi informāciju no ES dalībvalstīm par to izpētes vajadzībām nākotnē, kas veido pamatu jaunam pētījumam "Izpētes vajadzības un prioritātes darba drošības un veselības aizsardzības jomā Eiropas Savienības dalībvalstīs nākotnē".

Mērķis bija savākt jaunāko informāciju par šīm izpētes vajadzībām un prioritātēm, lai informētu Eiropas Komisijas pētniecības programmas, lai uzlabotu sadarbību starp Kopienas institūcijām un dalībvalstīm, kā arī lai vadītu pētniecību darba drošības un veselības aizsardzības jomā nākamajā desmitgadē.

Katra dalībvalsts tika lūgta ziņot par riskiem, kas parādījušies un DDVA pētniecības vajadzībām un prioritātēm nākotnē. Tika lūgts iekļaut arī sociālo partneru, kā arī attiecīgo pētniecības iestāžu viedokļus, ievērojot valstī pieņemto praksi. Galīgais publicētais kopsavilkuma ziņojums balstās uz šo atsevišķo dalībvalstu ziņojumiem.

Ziņojums sniedz vispārīgus secinājumus par DDVA izpētes vajadzībām un prioritātēm nākotnē, kas ir apkopoti zemāk.

Izpētes vajadzības un prioritātes darba drošības un veselības aizsardzības jomā ES dalībvalstīs nākotnē

Mērķis noteikt Eiropas DDVA izpētes vajadzības un prioritātes nākotnē.

Ziņojuma mērķis ir atbalstīt diskusiju ES dalībvalstīs par Eiropas DDVA izpētes vajadzībām un prioritātēm nākotnē. Tādēj Eiropas Aģentūra organizē ar šo tēmu saistītu projektu 2000. gadā, lai uzzinātu reakciju uz ziņojuma secinājumiem. Balstoties uz šiem komentāriem, mērķis ir sagatavot konsolidētu dokumentu, kuru izmantot prioritārā noteikšanā Eiropas Savienības izpētes programmām nākotnē.

Vispārīgās DDVA izpētes vajadzības un prioritātes

Tika noteiktas desmit vispārīgās prioritātes, no kurām katra vismaz divas trešdaļas dalībvalstu bija minējušas kā DDVA pētniecības prioritātes nākotnē (skatīt Norādi 1.)

Norāde 1. Vispārīgās DDVA izpētes prioritātes

- Psihosociālie riska faktori
- Ergonomiskie riska faktori
- Īmiskie riska faktori
- Drošības riski
- Riska vadība mazajos un vidējos uzņēmumos
- Arodslimības un citas ar darbu saistītas saslimdanas
- Riski konkrētos darbību virzienos
- Riska novērtējums
- Bīstamo vielu aizvietošana
- Fiziskie riska faktori

Atölfrcjums:

dalībvalstu skaits, kas pievērsa īpašu uzmanību vienam vai vairākiem riskiem noteiktā kategorijā

■ = riski minēti 13 reizes
■ = riski minēti 12 reizes
■ = riski minēti 11 reizes
■ = riski minēti 10 reizes

Psihosociālie jautājumi, kā arī ergonomika un īmiskie riska faktori izrādījās par galvenajām izpētes prioritātēm nākotnē. Gandrīz visas dalībvalstis šīs trīs jomas atzina par prioritārām, un tās tika minētas kā prioritātes vairākās kategorijās. Psihosociālo jautājumu laukā uzsvars tika likts uz stresu darbā. Ergonomikas jomā par īpašu prioritāti tika atzīts smaguma pārvietošana/ īermeša stāvokli.

Attiecībā uz īmiskajiem riskiem, toksiskās/bīstamās īmiskās vielas un it īpaši kancerogēni tika atzīti par prioritātēm. Vēl jo vairāk, izpēte par īmisko vielu aizvietošanu riska mazināšanai tika minēta pirmajā desmitniekā, un īmiskās vielas tika atzītas par prioritāti arī riska novērtējuma kategorijā.

Nākamā visbiežāk minētā prioritāte attiecās uz drošības riskiem (it īpaši cīlēkā faktoriem), kam sekoja riska vadība mazajos un vidējos uzņēmumos. MVU tika bieži minēti arī kategorijā par prioritātēm konkrētās grupās un darba organizācijas jautājumiem.

Divas trešdaļas dalībvalstu minēja: arodslimības un citas ar darbu saistītas saslimdanas; riskus konkrētos darbību veidos; riska novērtējumu; īmisko vielu aizvietošanu; fiziskos riska faktorus.

Arodslimību un citu ar darbu saistītu saslimīšanu jomā dalībvalstis arī minēja nepieciešamību veikt vairāk pētījumu par problēmām, kuras izraisa psihosociālie un ergonomiskie faktori, kā arī par problēmām, kuras izraisa ekspozīcija faktoru kombinācijai, tai skaitā sarežģītām kombinācijām, kas rodas jaunu tehnoloģiju ieviešanas rezultātā. Fizisko risku faktoru vidū īpašu interesu izraisīja troksnis un elektromagnētiskie lauki.

Tika uzsvērtas izpētes prioritātes attiecībā uz riska vadību un riska novērtējumu. Kā jau tika minēts, īpašu interesu izraisa riska novērtējums attiecībā uz bīstamām īmiskajām vielām un kancerogēniem, kā arī īmisko risku vadība aizvietojot bīstamās vielās ar mazāk kaitīgām. Ir minēta arī riska vadība MVU. Citu īpašu uzsvērto riska vadības jomu vidū bija integrētās DDVA vadības sistēmas, sertifikācija un kompetences jautājumi.

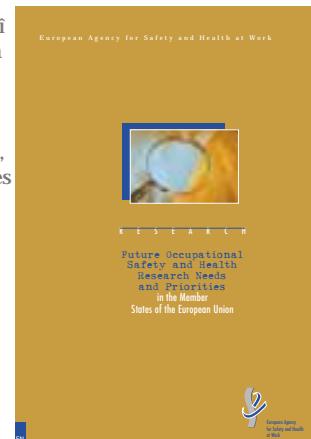
Prioritātes galvenajās DDVA pētniecības kategorijās

Sabiedrība un darba organizācija

Bieži tika minēti mazie un vidēji uzņēmumi, atzīstot, ka tiem ir īpašas vajadzības. (Skatīt Norādi 2) Ir arī daļas grupas, tādās kā gados vecāki darbinieki un cilvēki ar ierobežotām darbaspējām, kas ir dalībvalstu uzmanības centrā. Attiecībā uz mainīgajiem darba modeļiem, teledarbs un ligumdarbu izpilde tika minētas kā nopietnas izpētes nākotnē. Bez tam ekspertu seminārā priekšplānā tika aizvirzītas arī pašnodarbinātās personas.

Vadība un tehnoloģija

Riska novērtējums vēl aizvien tiek uzskatīts par svarīgu tēmu, par vislielāko prioritāti "vadības un tehnoloģijas" kategorijā. DDVA vadības sistēmas integrācija citās vadības sistēmās (tādās

kā kvalitātes kontrole un vides aizsardzības jautājumi) arī tika minčta kā svarīga tēma. Uzsvars tika likts uz palīdzību no ārpuses, piem., mācīšanos no citiem (laba prakses, kopīga atskaites līmeāa noteikdāna), kā arī mācību un kompetences veidošana.

Attiecībā uz tehnoloji sko attīstību dalībvalstis uzsvēra izpētes vajadzības jaunu produktu, raþoðanas metoþu, procesu un iekārtu izstrādes un izmantoðanjas jomā, lai tiktu novērstī vai mazināti riski. Tika pieminčta arī interese par iespējām īmisko vielu aizvietoðanjas jomā.

Riski darba vidç

Riski "darba vides" kategorijā izpelnījās visvairāk uzmanības, atklājot, ka vçl joprojām pastāv "baltie plankumi" zināðanās par to, kā ðos riskus kontrolē.

Ietekme uz veselību

Nosacīti augstais punktu skaits ðajā kategorijā parāda, ka cilvēki arvien vairāk apzinās, ka ir svarīgi darba vides risku novērðanā koncentrēt uzmanību uz darba droðības un veselības aspektiem.

Ar darba vidi saistītās konkrētās tēmas un citi jautājumi

Tikai daþas valstis minčja riskus konkrētās darbības jomās. Lauksaimniecība, raþoðana, bùvniecība, transports un veselības aprûpe/ sociālais darbs piesaistīja ïpaðu uzmanību. Kāda valsts savā atbildç norādiya uz interesu par speciālajām arodgrupām.

Norāde 2. Prioritātes galvenajās DDVA izpētes kategorijās

Sabiedrība un darba organizācija

- Mazie un vidcjie uzõçmumi
- DDVA izmaksu/ieguvumu izpēte
- DDVA izmaksu analīze, nelaimes gadījumu un slimību izmaksas
- Lígumdarbiem pieðemtais darbaspc̄ks
- Novecojoðie darbinieki
- Cilvēki ar pazeminātām darbaspc̄jām
- Teledarbs
- Paðnodarbinātie
- Organizāciju kultūra
- Pagaidstrādnieki
- Gados jauni darbinieki

Vadība un tehnoloji ija

- Riska novērtējums
- Riska vadība MVU
- Bistamo vielu aizvietoðana
- Jauni droði produkti, raþoðanas metodes, procesi un iekārtas (ergonomisko, droðības, bioloji sko, fizisko vai psiholoji sko riska faktoru izraisīto risku novērðanai)
- DDVA vadības sistēmas, DDVA vadības sistēmu sertifikācija un to integrēðana citās vadības sistēmās
- Laba prakse, atskaites līmeāa noteikdāna
- Mācību un kompetences attīstība, apmācības metodoloji ijas
- Nelaimes gadījumu novērðana
- Veselības veicināðana darbavietā, metodes arodveselības dienestiem
- Paziòðana par riskiem un to izpratne
- Administrācija un darbinieku lïdzdalība
- Maðinas, uzõçmumu droðība un mehāniskais roku darbs (piem., ar maðinu un uzõçmuma darbību, apkalpoðanu un apkopi saistīto risku novērtējums)

Riski darba vidç

- Psihosociālie riska faktori
- Ergonomiskie riska faktori
- īmiskie riska faktori
- Droðības riski
- Fiziskie riska faktori
- Bioloji sko riska faktori

Ietekme uz veselību

- Arodslimības un citas ar darbu saistītas saslimīðanas

Konkrētās tēmas

- Riski konkrētos darbību veidos
- Metodoloji iju izstrāde

Atðifrīcjujs:

dalībvalstu skaits, kā pievērða ïpaðu uzmanību vienam vai vairāk riskiem noteiktā kategorijā.

- = riski minčti 12-13 reizes
- = riski minčti 10-11 reizes
- = riski minčti 8-9 reizes
- = riski minčti 6-7 reizes

Eiropas sadarbības nepiecieðamība

Dalībvalstis secināja, ka bùtiska sadarbības nepiecieðamība Eiropas līmeni bija kopīgu pçtniecības projektu un programmu organizēðana.

Partneri ziòojuma sagatavoðanā

Aï entūras Tematiskā tīkla grupa darba un veselības pçtijumu jomā sniedza palīdzību pçtijuma organizēðanā un monitoringā. Grupā ietilpst DDVA pçtijumu eksperti no ES dalībvalstīm, sociālajiem partneriem un Eiropas Komisijas. Veselības un droðības laboratorija (VDL) Apvienotajā Karalistē palīdzēja analizēt dalībvalstu ziòojumus un sagatavot kopsavilkuma ziòojumu. Darbs tika veikts Tematiskā darba un veselības izpētes centra ietvaros.¹

Eiropas Aï entūra organizēja ekspertu semināru Bilbao 1999. gada jūnijā, lai apspriestu ði projekta sâkotnējos rezultātus. Seminārā piedalījās DDVA izpētes veidotāji un eksperti no dalībvalstīm, Eiropas Komisijas, Eiropas pçtniecības institūtiem un sociālo partneru pârstâvji, kā arī pârstâvji no ASV.

Kur saðeemt ziòojumu

Kopavilkuma ziòojums angīu valodā ir pieejams Aï entūras mājas lapā <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/resprior/>.

Iespisto ziòojumu - "Darba droðības un veselības aizsardzības izpētes vajadzības un prioritātes Eiropas Savienības dalībvalstis nâkotnē", Eiropas Darba droðības un veselības aizsardzības aï entūra, 2000., ISBN 92-828-9254-9 - var pasūtīt EKs Publikāciju Birojā EUR-OP Luksemburgā (<http://eur-op.eu.int>), vai pie tâ tirdzniecības aïentiem. Cena ir 7 eiro (bez PVN).

Ði ziòu lapa ir pieejama visâs ES valodâs:
<http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.

¹ Tematiskais darba un veselības izpētes centrs ir 10 vadoðo Eiropas Savienības DDVA pçtniecības institūtu konsorcijjs.